

התבוננות על טעות - מערך פיתוח מיומנויות sel, מודעות עצמית והכוונה עצמית, לאור דרכה של נחמה ליבוביץ

להודות בטעות, להמשיך וללמוד הינה מידה נפלאה שמעודדת למידה, מחברת בין אדם לחברו ומחזקת את ערך קיום ההנהגות היומיומיות לפי דרך התורה הלכה למעשה.

התנסות וחוויה

שלב א - הצלחה / כישלון

- המנחה יכתוב על הלוח את המילה "הצלחה" ושאל את המורים: מה התחושה בגוף כשאומרים לך ש"הצלחת"?
- לאחר מכן יכתוב המנחה את המילה "כישלון" ושאל: מה התחושה בגוף כשאומרים לך ש"טעית, נכשלת"?
- מי מוכן לשתף בזיכרון של סיפור אישי שעולה אצלו כששומע את המילה "הצלחה"?
- מה הרגש שעולה אצלכם בעקבות המילים והתחושות?
- מה המילים הראשונות שעולות לי בראש כשאני שומע את המילה "טעות"? מה הרגש שעולה בעקבות המילים והתחושות? אפשר לשתף רק בתחושות.
- (לרוב התחושות נעות בין הרגשה נעימה של אושר, שביעות רצון וסיפוק לבין רגשות פחות נעימים כמו האשמה עצמית, בושה, עלבון, האשמה, מורכבות, תחושות שמביעות מבוכה או בלבול).
- איפה בתפקיד החינוכי שלנו אנחנו יכולים לפגוש טעויות של עצמנו?

נחמה ליבוביץ, המחנכת הדגולה והחשובה, הייתה נוהגת לציין את חולשותיה וטעויותיה:

הכול ידעו שדעותיה של נחמה חזקות ומגובשות. לרוב אי אפשר היה לשנות את אמונותיה והשקפותיה. אך חוש הביקורת העצמי שלה ויושרה הרב אפשרו לה לשנות את דעתה מיד כאשר נוכחה שטעתה או שקיימת אפשרות נוספת. למשל, היא הודתה שפעם חשבה שאנשים אשר שמים לב להופעתם החיצונית יתר על המידה, שמתאפרים או עונדים תכשיטים, אינם יכולים להיות אנשים רציניים. "היא הודתה לפניי", אומרת פרימה, "שהיא למדה לשנות את דעותיה בנקודה הזאת".

בהזדמנות אחרת טענה במרץ שאין ערך לטקס בר מצווה הנערך לילדים שאינם שומרי מצוות. אך רב צעיר מהנגב, שהיה פעם תלמידה, תיאר לה את ההשפעה

סדנה לחדרי מורים ומנהלים

נעמה קנטמן | מדריכת במ"ה, מחוז ירושלים
צופית בן אבי | מדריכת כישורי חיים בשפ"י

מטרות

- ✓ התמודדות עם כישלונות - ניהול עצמי
- ✓ הזדהות עם דמות החמ"ד המהווה מודל לדוגמה אישית במידות ובערכים, חיזוק היחס שבין אדם לחברו וחיזוק לימוד התורה

משך הזמן המומלץ

שעה

עזרים

סיפורים על נחמה ליבוביץ, בנספחים

"ונא נא אל יבושו המתחילים מפני הטעויות, כי לא הביישן למד..." (מדברי נחמה ז"ל)
פרימה גרנפינקל מספרת כי נחמה הרבתה לציין את טעויותיה וחולשותיה. למשל הייתה מספרת כי בהזדמנות שהייתה העליבה ללא כוונה תלמידה כאשר התעלמה ממנה והתייחסה לתלמידה אחרת שעמדה לידה. (מקורות, גיליון תשרי תשל"ב)

הקדמה

יחידה זו נבנתה על פי מודל מעגל הלמידה, והיא עוסקת במהות / תפיסה של התוכן ביחס לקהילת הזהות (בהתבסס על דרכה ותפיסתה של נחמה ז"ל).

נחמה ליבוביץ האמינה בפשטות, ודעותיה היו חזקות ומגובשות. יחד עם זאת, היושרה הפנימית שלה אפשרה לה לשנות את דעתה מיד כאשר נוכחה לדעת שטעתה. היכולת

הרבה שיש לטקס כזה, הן על הילד, שעודו צעיר ונתון להשפעה, והן על משפחתו. נחמה לא רק שינתה את דעתה על חגיגות בר המצווה לציבור החילוני, אלא אף הפכה להיות תומכת נלהבת של פרויקטים אלה.

ביקורת עצמית גבוהה

פרימה גרפינקל נזכרת כי נחמה הרבתה לציין את טעויותיה וחולשותיה. היא הייתה מספרת איך העליבה תלמידה או איך התעלמה ממישהו.

ברכה אשואל, שכנתה, מספרת סיפור ששמעה מנחמה: "פעם שתי תלמידות יצאו מבחינת הבגרות, וממבטן ראיתי שהן מתוחות מאוד. שאלתי אחת מהן: 'איך היה? קשה מאוד?' לא הכרתי את התלמידה השנייה כל כך טוב, ולכן לא פניתי אליה". כעבור שנים קיבלה נחמה מכתב מהתלמידה השנייה: "אינך זוכרת אותי, אך לפני שנים רבות, כשסיימתי את בחינת הבגרות שלי במתמטיקה, שאלת את החברה שלי איך היה, ואילו אליי התייחסת כאילו הייתי אוויר - התעלמת ממני לגמרי". נחמה הודעתה בצער: "זה דבר שלעולם לא אוכל לתקן", ונהגה לספר סיפור זה למורים ולהזהיר אותם מפני תופעה של העדפת תלמיד אחד על פני אחרים. פרימה לא בטוחה האם נחמה סיפרה סיפורים אלו כדי לעורר דיון ומחשבה או כדי להוכיח שאכן היא כמו כולם - ולא ראויה להערצה מיוחדת - שהלא גם היא שוגה כמו אחרים...

נחמה הייתה לועגת בקלות לחולשותיה, ובתוך כך הייתה צוחקת בטוב-לב גם על חולשות אנוש השכיחות אצל כל אחד.

המללה

- אילו מחשבות ותובנות עולות אצלכם בעקבות הסיפורים הללו? ניתן לציין כי לכל אחד יש טעויות, ונדרש אומץ לב על מנת לזהות את הטעות ולשתף בכך. אפשר לראות כי ערכה של נחמה אינו יורד בעקבות התייחסותה הכנה לטעויותיה אלא להפך, זה מייצר קרבה ותובנות.

הרחבת מושג הכישלון בחיינו

צפו ב**סרטון של קרול דווק**, חוקרת "צורת מחשבה של גדילה", שמתארת את מקומן החשוב של טעויות בתהליך הלמידה וההתפתחות (כדאי להראות את שלוש הדקות הראשונות).

יש להבין שהכישלון או הטעות הם חלק ממסע ההתפתחות שלי בדרך להצלחה. רצוי שהאדם יאמר לעצמו "עדיין לא הצלחתי", "כרגע אני לא יודע". הלמידה מהטעות מתוך ה"עדיין" וה"כרגע" תוביל אותי בסוף להצלחה הרצויה בתחום. זה חלק מהותי וחשוב בתהליך וממנו אנחנו צומחים, גדלים ומתפתחים.

פעמים רבות חוויה של כישלון מקושרת לרגשות לא נעימים, להפחתת הערך העצמי או לפחד מאובדן של שייכות. תודעה של צמיחה מייצרת עבורנו הקשר אחר, של גדילה. מתוך הטעות או הכישלון.

"הצלחה זה לעבור מכישלון לכישלון בלי לאבד התלהבות". (וינסטון צ'רצ'יל)

נקודות להתבוננות ולהעמקה

1. מתוך הכישלונות שאנו חווים בחיינו אנו לומדים, מתעצבים, משפרים, מתקדמים ומצליחים. לחלופין ייתכן כי ניכשל שוב ושוב. התהליך החיובי, הכולל בתוכו שיפור בהישגים שלנו, יכול להתקיים רק כאשר תחושת הכישלון אינה חריפה מדי, כלומר אינה חוסמת את היכולת שלנו להתמודד עם הכישלון וללמוד ממנו. תחושה קשה מדי עלולה לחסום אותנו.
2. חינוך להימנעות מכישלון עלול לגרום לילד לחוש שהוא מאכזב אותנו. התגובה שלו לכישלון עלולה להיות קשה וליצור הצפה רגשית - כזו שלא תאפשר לו לצמוח מתוך הכישלון, ללמוד מהשגיאות ולתקן. (רן שמשוני, פסיפס)
3. על מנת ללמוד מכישלון ומטעויות יש צורך ללמוד וללמד את התלמידים להתמודד עם רגשות קשים, כגון אשמה, בושה, אכזבה. לרבים מאיתנו יש חשש נורמטיבי מכישלון, מהשאלה: "מה יחשבו עליי?" יחד עם זאת, אנו יודעים שבדרכה של היהדות ניתן תמיד לשפר את מעשינו ומידותינו, לחזור בנו במידת הצורך. בחירה בדרך זו מעידה על גדולה ואנושיות.
4. אם מורה מרגיש רגשות קשים, כגון כאב וצער, נמליץ לו להביע זאת, לשתף, לחשוב ולחשב מסלול מחדש. יש ללמוד מכל מקרה, להתנצל במידת הצורך ולהתקדם הלאה.
5. להעשרה: [סרטון למידה מכישלון](#)

איסוף ויישום

- שאלת איסוף: מה אני לוקח איתי מהמפגש היום לחיים ולעבודה בכיתה? שיר לסיים - ["מקום לטעויות" / משה פלד](#)